HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נר אשל חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי: ואמר א רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום מאי דכתיב 1והבור רק אין בו מים ממשמע שנא' והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו: אמר רבה בנר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח והיכא מנח ליה רב אחא בריה דרבא אמר מימין רב גשמואל מדפתי אמר משמאל והילכתא גמשמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין: אמר רב יהודה אמר רב אסי (אמר גרב) דאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי נר קדושה יש בה מתקיף לה רב יוסף וכי דם קדושה יש בו דדתניא 2ושפך וכסה במה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהו מצות בזויות עליו ה"נ שלא יהו מצות בזויות עליו: בעו מיניה מרבי יהושע בן לוי מהו להסתפק מנויי סוכה כל שבעה א"ל הרי אמרו אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה אמר רב יוסף המריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא סוכה תניא חנוכה לא תניא ודתניא הסככה כהלכתה ועיטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים אפרסקין שקדים ורמונים ופרכילי ענבים ועטרות של שבלים יינות (של) שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו אלא אמר רב יוסף יאבוהון דכולהו דם: יאיתמר רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר ימדליקין רב אמר אין מתירין ציצית מבגד לבגד ושמואל אמר חמתירין מבגד לבגד רב אמר אין הלכה כרבי שמעון בגרירה ושמואל אמר טהלכה כרבי שמעון בגרירה ח אמר אביי כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מדליקין מנר לנר ומתירין מבגד לבגד והלכה כרבי שמעון בגרירה טדתניא רבי שמעון אומר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר טעמא דרב משום ביזוי מצוה אמר להו לא תציתו ליה טעמיה דרב משום דקא מכחיש מצוה מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מדליק משרגא לשרגא מ"ד משום ביזוי מצוה משרגא לשרגא מדליק מ"ד משום אכחושי מצוה משרגא לשרגא נמי אסור מתיב רב אויא [א] יסלע של מעשר

רש"י

פסולה. דלא שלטא בה עינא למעלה מכ' אמה וליכא פרסומי ניסא: **כסוכה וכמבוי.** דתנן בהו בהדיא בעירובין (ב) ומסכת סוכה (ב) דפסילי: **מצוה להניחה.** בחצר או ברה"ר בטפח הסמוך לפתח שאם ירחיקנו להלן מן הפתח אינו ניכר שבעה"ב הניחו שם: **מימין.** בכניסתו לביתו לימין: **מזוזה.** קי"ל דבימין דכתיב(מ) ביתך דרך ביאתך וכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר ברישא(נ): **להרצות.** למנות: **במה ששפך.** בידו ששפך בה ולא ברגלו: **נויי סוכה.** פירות שתולין בה לנוי: **מריה דאברהם.** לשון תמיה הוא: **תלי.** סוכה דתניא בברייתא בהדיא כדמפרש ואזיל: **בדלא תניא.** בנר חנוכה דמימרא דרב אסי הוא ואינו ברייתא: **ועטרה בקרמים.** אפרה ביריעות של צבעים שקורין אובריי"ץ: **התנה עליהן.** במס' ביצה (דף ל:) אוקימנא באומר איני בודל מהן כל בין השמשות של קידוש יו"ט ראשון דלא חל עלייהו קדושה כלל אבל תנאי אחר אינו מועיל: **אבוהון דכולהו.** שילמדו כולן ממנו: **דם.** כיסוי הדם דנפקא לן מקרא ושפך וכסה ומפרש בה טעמא שלא יהיו מצות בזויות עליו: **מנר לנר.** דחנוכה כדמפרש טעמא לקמיה: **מתירין.** להטיל ציצית מטלית ישן לטלית חדש. ובמנחות(ס) מפרש טעמא דמאן דאסר: **הלכ' כר"ש.** דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואע"ג דקעביד חריץ והוי תולדה דחורש או בונה. ומשום דהילכתא כרב באיסורי(ע) בכוליה הש"ס בר מהני תלת נקטינהו גבי הדדי: **כל מילי דמר.** רבה בר נחמני: **לעשות חריץ** גרסינן: **טעמא דרב.** מנר לנר משום ביזוי מצוה שמדליק קיסם שאינו מן המצוה מנר של מצוה וממנו מדליק האחר: **אכחושי.** דמיחזי כמאן דשקיל נהורא ושואב קצת מלחלוחית שמנו: **משרגא לשרגא.** מביא נר אצל נר ושתיהן של מצוה ולא בקיסם:

תוספות

נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי. וא"ת הוה ליה למימר ימעט כמו גבי מבוי דאמר התם מבוי דרבנן תני תקנתא ואיכא למימר דנקט פסולה משום דבעי למימר כסוכה שהיא מן התורה אי נמי לא רצה להאריך יכבנה וימעטנה ויחזור וידליקנ' דלמעטה ולהניחה כמו שהיא דולקת אי אפשר ב כדמוכח לקמן ג(פ): **אסור** להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון. והא דשרי אתרוג ביו"ט האחרון טפי מסוכה מפרש בפרק לולב וערבה (סוכה מו:) משום דסוכה בספק שביעי ספק שמיני יתובי יתבינן ואי מתרמי ליה סעודה בין השמשות אכיל ליה התם והואיל ואיתקצי בין השמשות איתקצי כוליה יומא של ספק ח' וט' אבל אתרוג אינו ניטל בספק ז' וח' (צ) ולא איתסר בספק שמיני (א) אלא משום דאיתקצי בין השמשות של ז' ואע"פ דבין השמשות של ח' נמי אסור משום שהוא ספק יום הואיל ולא אסור אלא משום ספק יום וספק לילה לא איתקצי בכך כולי יומא מידי דהוה אביצה שנולדה בזה דמותרת בזה אע"פ דבין השמשות אסור משום ספק יום וספק לילהד: **סוכה** תניא. משמע דטעמא דנויי סוכה משום ביזוי מצוה וקשה לר"י בפרק כירה (לקמן דף מה. ושם) משמע דטעמא משום מיגו דאיתקצי למצותה ותירץ דצריכי לתרווייהו דמשום דאיתקצי למצותה לא הוה אסרינן ה בחולו של מועד דלא שייך מוקצה אלא (בנפל) בשבת וביו"ט ו ומשום ביזוי מצוה לא הוה אסרינן להו היכא דנפלו אבל השתא דאמרי' דאיתקצי וביזוי מצוה אסרינן אפילו נפלו ואפי' בחוה"מ א)וקשה לר"י כיון דנויי סוכה אסורין משום ביזוי א"כ מאי פריך בביצה בפ' המביא (דף ל: ושם) מנויי סוכה אעצי סוכה דקאמר וסוכת החג לא מהני בה תנאה והתני' סככה כהלכתה כו' ומאי קושיא דילמא עצי סוכה לא מהני ביה תנאה דמקרא נפקא כדדריש התם מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות ז' ימים וגו' ודרשה גמורה היא כדמוכח בפ"ק דסוכה (דף ט. ושם) דב"ש פסלי מהאי קרא סוכה ישנה וב"ה מכשירין דההוא מיבעי ליה לעצי סוכה שאסורין כל שבעה אבל נויי סוכה דלא אסירי אלא משום ביזוי מהני בהו תנאה ועוד בפרק כירה (לקמן דף מה.) משמע בהדיא ק) דעצי סוכה לא אסור אלא משום דאיתקצאי למצותה ב)והשיב ר"ת דבין נויי סוכה ובין עצי סוכה היתרים על הכשר סוכה לא אסירי אלא משום ביזוי או משום הואיל והוקצה למצותו ולא אסירי מקרא אלא דווקא כדי הכשר סוכה והמקשה דפריך בביצה (דף ל:) מנויי סוכה אעצי סוכה לא ידע שיש חילוק בין יותר מכדי הכשר סוכה לכדי הכשר סוכה ומשני באומר איני בודל מהם כל בה"ש דלא חיילא קדושה על נויי סוכה וכן על עצים היתרין על הכשר סוכה מהני בה תנאה אבל עצי סוכה כדי הכשר חיילא קדושה עלייהו על כרחו דבר תורה כל שבעה ולא מהני תנאה והא דקאמר התם ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו ופריך למימרא דמהני בה תנאה כו' ומשני סיפא אתאן לסוכה דעלמא ובתר הכי פריך וסוכת החג לא מהני בה תנאה והתניא סככה כו' לא בעי לשנויי הכל לפי תנאו על יתרות מכדי הכשר סוכה דהכל לפי תנאו משמע בכל הסוכה: **אבוהון** דכולהו דם. הא דלא קאמר אבוהון דכולהו עצי סוכה דנפקי מקרא כדאמר בריש המביא בביצה (דף ל: ושם) אומר ר"י משום דמעצי סוכה לא הוה ילפינן יא דשאני סוכה דבמסתפק מהן יב איכא ביטול מצוה אבל יג בנויי סוכה ובהרצאת מעות לאור נר חנוכה ליכא ביטול מצוה יד: **רב** אמר אין מתירין מבגד לבגד. לא מבעיא אי חובת טלית הוא דאסור אלא אפילו חובת גברא הוא נמי אסור כדאשכחן במזוזה דנענש אותו שנטלה בבבא מציעא בסוף פרק השואל (דף קב.) אף על גב דחובת הדר היא ושמואל אמר מתירין אע"ג דשמואל גופי' סבר י)דחובת טלית היא אפ"ה מתירין כיון שעושהו לצורך בגד אחר טו וגבי מזוזה שנענש שמא לא היה בדעתו להניח בבית אחר א"נ מזוזה שאני שעשויה להציל מן המזיקין ואע"ג דלכ"ע אין מתירין של מתים דדווקא בטלית של חי שהוא בר חיובא אין מתירין: **כל** מילי דמר עביד כרב. קושיא דפ"ק דכתובות (ד' ו) שם כתובה:

וכי

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' חנוכה הל' ז סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תרעא סעיף ו:
כג ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:
כד ד מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' תרעג סעיף א:
כה ה מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלח סעיף ב:
כו ו טוש"ע א"ח סימן תרעד סעיף ד:
כז ז מיי' פ"ד מהלכות חנוכה הלכ' ט סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תרעד סעיף א:
כח ח מיי' פ"א מהל' ציצית הל' יג סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' טו סעיף א:
כט ט מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלז סעיף א:

תורה אור השלם

1 וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם: בראשית לז כד
2 וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: ויקרא יז יג

תום' ישנים

א) אי נמי ז טעמא דהוקצה למצותו נ"מ דאסירי אפי' ביו"ט האחרון ח משום דאתקצי בה"ש דלטעמא דביזוי ליכא א"כ הכל אחד אתקצי למצותו משום ביזוי מצוה ט:
ב) פי' ר"ת נראה דחוק דלא ה"ל למימר באומר איני בודל כו' אלא בהדיא התם בהכשר סוכה ומיהו נראה דאצטריך לשנויי באומר איני בודל דתנאי אחר לא מהני בהו משום ביזוי מצוה אבל כשהוא אומר איני בודל לא חייל עלייהו קדושה כלל וליכא ביזוי:

מוסף תוספות

א. [הא] (ד)נר חנוכה הוי דרבנן. תוס' עירובין ג. ד"ה סוכה. ב. לא קיים המצוה. תוס' הרא"ש. ג. למאן דאמר הדלקה עושה מצוה. תוס' סוכה ג. ד"ה דאורייתא. [ו]אפי' למ"ד הנחה עושה מצוה צריך לכבותה ולהדליקה שלא יאמר הרואה לצרכו הוא דאדלקה, כדאמרי' (התם) גבי הדליקה מבפנים והניחה מבחוץ. תוס' עירובין ג. ד"ה סוכה. ד. אבל ישיבת סוכה ביה"ש אע"פ שהוא מחמת ספק יום שעבר מ"מ צריך לעשות מעשה ולישב, הלכך כיון דאתקצאי לביה"ש אתקצאי לכולי יומא. תוס' הרא"ש. ה. נויי סוכה. תוס' הרא"ש. ו. הלכך אצטריך טעמא דבזויי מצוה וכו' ואי לאו טעמא דאתקצאי. תוס' הרא"ש. ז. [ד]נויי סוכה כל שבעה אסירי משום בזויי מצוה. ריטב"א. ח. שעבר כבר זמן הסוכה. ריטב"א. ט. משום דלא חאיל בה מוקצה אלא מטעמא דבזויי מצוה, דלא חאיל מוקצה אלא בטעמא. שיטה להר"ן. שאין לבזות מצות סוכה ולהסיר הנוי שתלה לתוכה, דליכא מצוה אחרינא בנוי סוכה אלא שאין לבזות הסוכה. תוס' הרא"ש. משום שלא יהו מצוות בזויות עליו הוא מקצה אותו למצותו, שאלמלי הי' מותר לו להשתמש בהן אף בשעת מצותן, נמצא שלא הוקצה אלא משום כבוד המצוות הוקצה בשעת מצותן, וכיון שהוקצו אם באו לסלקן מן המצוה ולהסתפק מהן, אסור משום מוקצה. רמב"ן לקמן מה. ד"ה וממאי (בא"ד ואיכא למידק). י. מ'חג הסוכות', מה חג לה' אף עצי סוכה לה'. רשב"א. יא. דאסירי כל שבעה. תוס' הרא"ש. יב. וסותר את הסוכה. רשב"א. יג. בספוק. תוס' הרא"ש. יד. אימא דשרי, אלא דמדם ילפינן לכלהו. רשב"א. טו. אבל שלא להניח על בגד אחר אין לו להסיר אפי' לשמואל. מרדכי.

מסורת הש"ס

א) חגיגה ג., ב) [בשאלתות פ' וישלח סי' כו איתא ירמי'], ג) [בהרא"ש לית' וכן משמע מלשון רש"י ד"ה בדלא תניא], ד) חולין פז., ה) [עירובין עה:] כתובות ו. ב"ב קלד:, ו) לקמן מה. ביצה ל: סוכה י. [תוספת' סוכה פ"א], ז) מנחות מא:, ח) שם לקמן מ. פסחים קא., ט) לקמן כט: מו: [פסחים קא.] ביצה כג: [מנחות מא:] [תוספתא ביצה פ"ב], י) [תוספתא דמעשר שני רפ"א], כ) [דף ג.], ל) [דף ג.], מ) [דברים ו], נ) [יומא יא:], ס) [דף מא: ע"ש רש"י ד"ה דילמא], ע) [בכורות מט:], פ) [ועי' תוס' עירובין ג. ד"ה סוכה ותוס' סוכה ג. ד"ה דאורייתא], צ) ר"ל לא איתסר בה"ש של ח' וט' אלא משום דאתקצי בה"ש של ז' וח' ור"ל גורס ולא איתסר בשמיני משום דאתקצי כו' דבה"ש של ז' נמי אסור, ק) אולי צ"ל דנויי, ר) [מנחות מא.],

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה אסור וכו' ולא איתסר בספק שביעי ושמיני אלא וכו' של ז' וח' ואע"ג דבין השמשות של ח' וט' נמי אסור:

גליון הש"ס

גמרא אמר אביי כל מילי דמר. עיין לקמן דף מו ע"א תוספות ד"ה דנפטא ובעירובין דף לג ע"ב תוספות ד"ה לא תימא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (סלע של תא"מ:

לעזי רש"י

אובריי"ץ. בדים מקושטים בעבודות צבעוניות.

מוסף רש"י

שהניחה למעלה מעשרים אמה. לא חזו לה אינשי ולא מפרסם ניסא ואנן לפרסומי ניסא בעינן (ב"ק סב:). **מאי דכתיב והבור רק.** משום דרב תנחום אמרה נקט לה הכא גבי שמעתתא דרב תנחום (חגיגה ג. עיי"ש). **אבל נחשים ועקרבים יש בו.** לא היה רק אלא ממים (שם). **מריה דאברהם.** רבש"ע (רשב"ם ב"ב קלד:). **סככה כהלכתה.** לסוכה (לקמן מה.). **ועיטרה.** יפה (ביצה ל:). **בקרמים.** כגון בגדי צבעונים שקורין אובריינ"א (לקמן שם וביצה שם וסוכה י.). **ובסדינין המצויירין.** לבנים של פשתן (ביצה שם) שצורתן בולטת כגון מעשה רוקם או מעשה אורג שקורין גלינסק"ש (סוכה שם). **אפרסקין.** פירסיק"י בלע"ז (לקמן שם). **יינות שמנים וסלתות.** ניתנין בכוסות של זכוכית לנוי (שם ושם).

רבינו חננאל

ואסיקנא נר חנוכה למעלה מעשרים אמה פסולה כמבוי וכסוכה, ומצוה להניחה מבחוץ בתוך י' טפחים, בטפח הסמוך לפתח בצד שמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, דרך ביאתו לביתו. **ואסור להרצות מעות** כנגד נר של חנוכה שלא יהו מצות בזויות עליו, כמו הדם דאמר רחמנא ושפך וכסה שלא יכסנו ברגל וכו', וכן סככה כהלכתה כו', אמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם, פי' כל המצות מן הדם לומדות שלא יהו מצות בזויות עליו. **תניא** בכ"ה בכסליו חנוכה תמניא יומי דלא למספד, שכשנכנסו גוים להיכל טימאו כל שמן שבמקדש וכשגברו כו'. **אתמר רב אמר** אין מתירין ציצית מבגד לבגד, כלומר מזו הטלית ומטילין לטלית אחרת וכו'. אין מדליקין מנר של חנוכה נר אחר, ואין הלכה כרבי שמעון בגרירה. **רבה** בר נחמני לעולם היה עושה כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל דהוה שרי להתיר ציצית מבגד לבגד, ולהדליק מנר של חנוכה נר אחר של חנוכה, והילכתא כר"ש דאמר גורר אדם מיטה כסא וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ.